

Poznati sliko pred letom 1943

Italijanska taborišča Zgodovinarica Alessandra Kersevan je predstavila novo izdajo knjige o italijanskih lagerjih, v katerih je umrlo med 7000 in 11.000 ljudi. Neverjetno se ji zdi, da Italijani te zgodbe v glavnem ne poznajo

Urška Petaros

TRST O dnevu spomina na žrtve fojb in eksodus se govori več tednov, zato se sekciji sindikata CGIL ANPI ne zdi nič napačnega, če se o dnevu spomina na žrtve holokavstva spregovori tudi v teh dneh, pa čeprav je bil praznik 27. januarja. V sredo so zato v Ljudski dom na Pončani povabili v goste zgodovinarico Alessandra Kersevan, avtorico knjige *Lager italiani. Pulizia etnica e campi di concentramento fascisti per civili jugoslavi 1941-1943*, ki je letos januarja pri založbi Nutrimenti doživeła novo izdajo.

»Na lokalnem in državnem nivoju smo priča obnovitvi fašizma,« je v imenu organizatorjev dejal Paolo Brovedani. Živimo v času, ko se vzame za resnične tudi lažne informacije, predvsem o obdobju v letih od 1945 do 1948, je prepričan.

Izobraževanje in resnične informacije so zato edine, ki lahko pripomorejo k zoperstavljanju temu problemu, pa tudi poznavanje tega, kar se je dogajalo v letih pred tem. V svoji knjigi Kersevan opisuje italijanska koncentracijska taborišča, ki so jih začeli ustanavljati leta 1941 in so bila dejavna do 8. septembra 1943.

Povod grozljiva pisma

Kersevan je z raziskovanjem začela v 90. letih, ko je na videdmski prefekturi našla več pisem, predvsem internirank, ki so z njimi skušale prositi za pomoč, a so bili najbolj eksplisitivni deli v pismih cenzurirani. »Ko sem našla zapise, sem

Alessandra Kersevan FOTODAMI@N

bila pretresena in se zelo čudila, da je obstajalo takšno taborišče v Gonarsu,« je izpostavila zgodovinarica, ki ji je takratni župan podelil mandat, naj še naprej raziskuje to zgodbo. V 90. letih se namreč o italijanskih koncentracijskih taboriščih ni veliko govorilo. Raziskavo je nadaljevala z iskanjem dokumentov v arhivih v Rimu in Ljubljani.

V Italiji so najprej ustanovili koncentracijsko taborišče v Gonarsu, ki je bilo sprva namenjeno jugoslovanskim vojnim ujetnikom. A teh ni bilo veliko, zato so ga kmalu spreminili v koncentracijsko taborišče za civiliste. Ko je Italija leta 1941 zasedla velik del

Gonars Šlo je za prvo italijansko taborišče, v njem je umrlo okrog 500 ljudi ARHIV

jugoslovanskih ozemelj, so potrebovali taborišče tudi za civiliste, saj so jih aretirali vsepovsod.

Imeli so navodilo, naj aretirajo vse moške v Ljubljani. Že marca zato niso imeli več prostora v vojašnicah in so jih začeli seliti tudi v koncentracijsko taborišče v Gonarsu, kamor so jih odpeljali z vlakom, zadnjih pet kilometrov pa so morali prepešati. »Na začetku so jih krajani, ki so jih videli hoditi mimo, pljuvali, ker so verjeli, da so komunistični razbojniki,« je izpostavila Kersevan. Naposled so ugotovili, da ni res tako, predvsem takrat, ko v koncentracijsko taborišče niso peljali več le

moških, ampak tudi ženske, otroke in starejše.

V taborišča tudi otroci

Dne 31. avgusta 1942 je z izkopom tunela v eni izmed barak v Gonarsu osmim internirancem uspelo zbežati. »Od takrat koncentracijsko taborišče ni bilo več smatrano za varno za odrasle moške, zato so jih preselili v druga taborišča v Italiji,« je pojasnila Kersevan. Izpostavila je, da je bilo v italijanskih taboriščih zaprtih okrog 120.000 jugoslovanskih internirancev, od teh je umrlo od 7000 do 11.000 ljudi.

Ko so Gonars »izpraznili«, so vanj začeli seliti ljudi (ženske z otroki in starejše),

ki so bili zaprti na Rabu, kjersobile razmere nevzdržne. V tem taborišču je umrlo okrog 1500 ljudi, v Gonarsu 500, v Monigu in Renicciju po 250, v ostalih taboriščih pa se ne ve. Internirance so pogosto premikali iz enega taborišča v drugo, je še dejala zgodovinarica.

»Neverjetno je, da Italijani ne poznajo te zgodbe in da se predsednik Sergio Mattarella ni udeležil slovesnosti ob 80-letnici osvoboditve taborišča na otoku Rab, kot sta to storila kolega iz Slovenije in Hrvaške, ker naj časi ne bi bili še zreli za to,« je bila kritična Kersevan. Do tega prihaja zaradi pomanjkanja znanja o tem obdobju, je prepričana.